

**Uchwała Nr XX/118/08
Rady Miejskiej w Dobrym Mieście
z dnia 28 lutego 2008 r.**

w sprawie: przyjęcia „Planu Odnowy Orzechowa do roku 2013”

Na podstawie art. 18, ust.1 ustawy z dnia 08 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz.U. z 2001 r. nr 142 poz. 1591 z późn. zm. 2002 r. nr 23 poz.220, nr 62 poz. 558, nr 113 poz.984, nr 153 poz.1271, nr 214 poz.1806, z 2003 r. nr 80 poz. 717 i nr 162 poz.1568, z 2004 r.: nr 116, poz.1203, z 2005 nr 172 poz. 1441, nr 175 poz. 1457, z 2006 r. nr 17 poz. 128, nr 181 poz. 1337, oraz z 2007 nr 48 poz. 327, nr 138 poz.974, nr 173 poz. 1218) **Rada Miejska w Dobrym Mieście uchwala, co następuje:**

§ 1

Przyjmuje się „Plan Odnowy Orzechowa do roku 2013” , stanowiący Załącznik nr 1 do niniejszej Uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Dobrego Miasta.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

projekt pn. „Realizacja Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich LGD „Warmiński Zakątek”
(finansowanie projektu z Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich: Program Pilotażowy Leader plus Schemat II)

Plan Odnowy Orzechowa do roku 2013

*Orzechowo – zadbana miejscowość życzliwych, aktywnych mieszkańców,
przyjazna turystom, oferująca rekreację i wypoczynek oraz ekologiczną
żywność w miłym zakątku warmińskiej krainy.*

Załącznik nr 1 do Uchwały nr XX/118/08

Rady Miejskiej w Dobrym Mieście

z dnia 28 lutego 2008 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	3
I. Opis i charakterystyka miejscowości.....	4
II. Inwentaryzacja zasobów służąca ujęciu stanu rzeczywistego.....	11
III. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości	12
IV. Planowane kierunki rozwoju wsi.....	13
V. Opis planowanych przedsięwzięć wraz z harmonogramem ich realizacji	16
VI. Ocena i nadzór realizacji programu.....	18

Wstęp

Plan odnowy miejscowości jest dokumentem, którego najważniejszym elementem jest wypracowanie ścieżki rozwojowej danej wsi. Tak jak w przypadku gminy, powiatu, czy każdego innego obszaru, należy zbadać dostępne zasoby, zebrać oczekiwania ludności i wybrać jak najlepszą ścieżkę dotarcia ze stanu obecnego do tego zakładanego w określonej perspektywie czasu. Dokument tego typu wymagany jest nie tylko po to, aby jasno określić zakres i sposób realizacji projektów, lecz również stanowi wymagany załącznik, jeśli mieszkańcy postanowią realizować inwestycje w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” przy udziale środków europejskich z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

*Niniejsza strategia – **Plan Odnowy Orzechowa do 2013 r.** jest zwieńczeniem serii warsztatów i spotkań z mieszkańcami oraz samorządem gminy, realizowanych w ramach prac Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek” ze środków pilotażowego programu LEADER+ (SPO – ROL na lata 2004-2006). Dokument ten wkomponuje się w szerszą koncepcję rewitalizacji i rozwoju obszaru działania gmin Dywity, Jeziorany, Lubomino oraz Dobre Miasto wchodzących w obręb obszaru działania.*

Mamy nadzieję, iż zawarte tu informacje służyć będą mieszkańcom w osiągnięciu założonych przez nich samych celów, gdyż w istocie znajdują się tu materiały, które sami mieszkańcy wypracowali. Dbając o jak najlepszą przejrzystość dokumentu dołożono wszelkich starań, aby był on jak najprostszy w formie i treści. Mamy nadzieję, że właśnie dzięki temu stanie się dokumentem „żywym” – czytany i analizowany przez mieszkańców, ponieważ przede wszystkim Państwo jesteście w stanie przyczynić się do rzeczywistej zmiany jakościowej na przestrzeni kilku lat. Tego też Wam z całego serca życzymy!

Zarząd Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek”

I. Opis i charakterystyka miejscowości ORZECHOWO

Pierwotna nazwa tej wsi brzmiała Orzechowa Góra, co jest dosłownym tłumaczeniem z niemieckiego Nussberg. Orzechowo jest jedną z najstarszych wsi w gminie Dobre Miasto, położoną jest na południowych zboczach szeregu pagórków, ciągnących się ze wschodu na zachód. W promieniu dwóch kilometrów od wsi znajdują się liczne kolonie gospodarzy. Większość mieszkańców wsi to repatrianci zza Bugu, którzy przybyli tu po II Wojnie Światowej.

Wieś swoją aktualną nazwę Orzechowo otrzymała 01.01.1948 r.

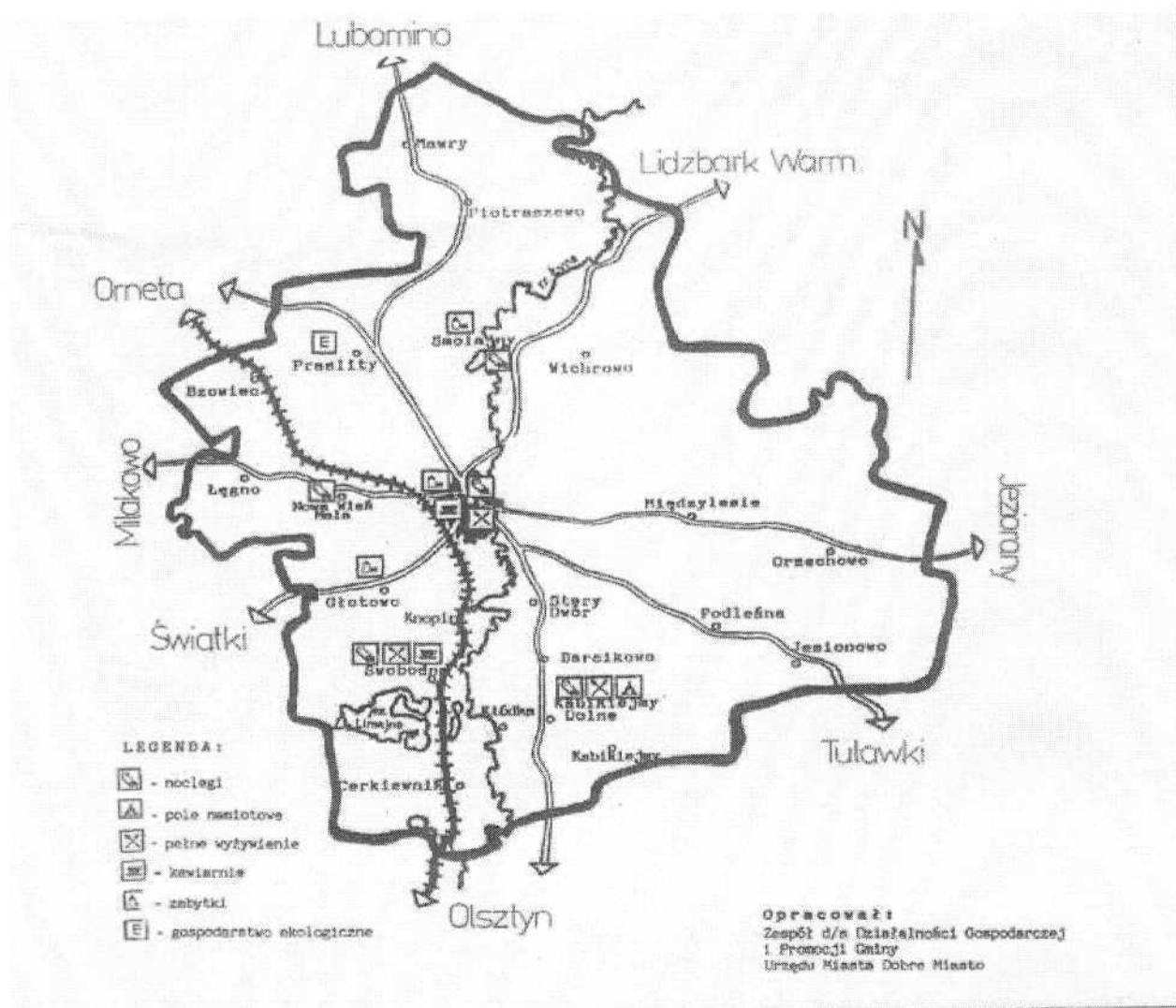
Z historii miejscowości:

- 1346 r. – pierwsze wzmianki o miejscowości,
- 3 października 1362 r. – wydanie przez Biskupa Jana Stryprock dokumentu lokacyjnego wsi Nussberg w komornictwie dobromiejskim wyznaczając 90 łanów na prawie chełmińskim,
- XV w. – budowa pierwszego kościoła w Orzechowie,
- 6 lutego 1528 r. – uwolnienie mieszkańców Orzechowa od szarwarku, jaki musieli wykonać na folwarku biskupim w Smolajnach.
- 24 września 1580 r. – konsekracja kościoła przez biskupa Marcina Kromera ku czci Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny,
- 1716 r. – budowa w stylu barokowym murowanego budynku obecnego kościoła przez biskupa Teodora Andrzeja Potockiego,
- 1720 r. - budowa barokowego ołtarza głównego,
- 20.07.1800 r. – katastrofalny pożar niszczący całkowicie wieś, jak i dwie sąsiednie: Zalesie i Jesionowo. Ogień szalał przez 3 dni, pozostał tylko jeden dom, (który został rozbity podczas ostatniej wojny przez pocisk artyleryjski). Dopiero wspólna msza i modlitwa mieszkańców miała położyć kres żywiołowi. Wioska została wkrótce odbudowana przez mieszkańców.
- 1846 r. – przebudowa wieży kościoła,
- lipiec – październik 1945 r. – stacjonowanie w Orzechowie oddziałów Ludowego Wojska Polskiego.
- październik 1945 r. – powstanie istniejącej do dnia dzisiejszego Ochotniczej Straży Pożarnej.

- 22.10.1946 r. – uroczyste rozpoczęcie roku szkolnego w szkole. Antoni Pyd pierwszym kierownikiem szkoły.
- 16.10.1947 r. – przybycie księdza Edwarda Zemełka do Orzechowa.
- 01.03.1948 r. – otwarcie sklepu w Orzechowie (Filia Spółdzielni R.H. Samopomoc Chłopska w Dobrym Mieście).
- październik 1956 r. – rozwiązywanie istniejących rolniczych spółdzielni produkcyjnych. Członkowie tych spółdzielni podjęli decyzje o objęciu na powrót przysługujących im wcześniej gospodarstw. W Orzechowie bardzo szybko nastąpił rozwój rzemiosła prywatnego: warsztat kołodzieja, kuźnia, krawiec, młyn elektryczny.
- 05.11.1956 r. – elektryfikacja Orzechowa.
- 1959 r. – wielka susza pozbawia wody Orzechowo.
- 1963 r. – Ks. Jakub Kurzeja zostaje proboszczem w Orzechowie.
- 01.02.1965 r. – uroczyste obchody w XX rocznicę wyzwolenia spod okupacji niemieckiej.
- 04.01.1972 r. – doprowadzenie elektryczności do okolicznych zabudowań kolonijnych.
- 1985 na zasłużoną emeryturę odchodzi dyrektor szkoły Marian Kajrys, a jej stanowisko obejmuje Teresa Sulżycka.
- 1995 r. – do Orzechowa został doprowadzony wodociąg.
- 1996 r. – założono telefony we wsi oraz na koloniach.
- 1999 r. – uroczyste obchody 55-lecie Ochotniczej Straży Pożarnej.
- 2004 r. – uroczyste obchody 60-lecia Ochotniczej Straży Pożarnej.
- wrzesień 2006 r. – obchody 60-lecia istnienia szkoły podstawowej w Orzechowie.

Lokalizacja, dostępność komunikacyjna

W odległości 10 km od Dobrego Miasta leży miejscowość Orzechowo (Podgórze). Położona jest w wschodniej części Gminy Dobre Miasto i sąsiaduje z sołectwami: Jesionowem, Podleśną, Międzylesiem. Z Dobrym Miastem oraz Jezioranami wieś połączona jest drogą nr 593. We wsi znajdują się przystanki autobusowe. Usługi komunikacji autobusowej świadczone są w znacznej mierze przez sektor prywatny z udziałem PKS Olsztyn, PKS Bartoszyce, PKS Lidzbark Warmiński. Najbliższa stacja PKP znajduje się w Dobrym Mieście. Jest to kolej o zasięgu lokalnym, jednotorowa, obsługiwana przez pociągi i szynobusy PKP.

Przez Orzechowo przebiega:

- **droga wojewódzka** nr 593 łącząca Orzechowo z Dobrym Miastem i Jezioranami,
- **droga powiatowa Nr 26** – Orzechowo – Sętań – nieutwardzona,
- **drogi gminne** – Orzechowo – Frączki, Orzechowo – Kochanówka.

Struktura demograficzna

Tabela nr 1

Sołectwo	Ilość mieszkańców w 2006 r.	Ilość kobiet	Ilość mężczyzn	Ilość osób w wieku przedprodukcyjnym	Ilość osób w wieku produkcyjnym	Ilość osób w wieku poprodukcyjnym
Orzechowo	309	150	159	72	206	31

Struktura demograficzna przedstawia się następująco:

W ogólnej liczbie 309 mieszkańców kobiety stanowią 48,54% (150 kobiet), a mężczyźni 51,46% (159 mężczyzn). Przewaga czynnika męskiego potwierdza w praktyce tę ogólnopolską, niekorzystną tendencję demograficzną na obszarach wiejskich. Korzystny za to jest jeszcze stosunek ludności w wieku produkcyjnym (66,67%) i przedprodukcyjnym (23,30%) do ludności w wieku poprodukcyjnym (10,03%). Świadczy on o w miarę młodym społeczeństwie zamieszkującym sołectwo Orzechowo.

Większość mieszkańców pracuje na terenie wsi, sołectwa. Dominującą grupę ludności stanowią rolnicy. Pozostali mieszkańcy zatrudnieni są na terenie wsi (handel spożywczy, rolnictwo) lub dojeżdżają do pobliskich miast. Dużo młodzieży wyjechało za granicę w poszukiwaniu pracy.

Struktura rolnictwa

Tabela nr 2

Sołectwo	Ilość gospodarstw	Powierzchnia ogólna w ha	Średnia pow. gospodarstwa w ha
Orzechowo	50	960	19,20

Głównymi kierunkami produkcji rolnej jest hodowla bydła mlecznego, trzody chlewnej oraz uprawa zbóż. We wsi powstało rodzinne gospodarstwo ekologiczne prowadzące produkcję zdrowej żywności z atestem ekologicznym i znakiem towarowym „Ekolandu” (powierzchnia upraw wynosi ok. 100 ha).

Warunki klimatyczno-przyrodnicze

Warunki klimatyczno-przyrodnicze ukształtowały się w wyniku oddziaływania takich czynników jak rzeźba terenu, obecność zwartych kompleksów leśnych, zbiorników wodnych. Zróżnicowanie warunków termicznych i wilgotnościowych zaznacza się najwyraźniej między obszarami obniżen, a wysoczyzną. Pionowy rozkład temperatury powietrza na tych terenach sprzyja utrzymywaniu się zastoisk chłodnego powietrza i hamuje jego wymianę. Obniżenia terenowe charakteryzują się krótszym nasłonecznieniem, zwiększonymi amplitudami dobowymi temperatury, większą wilgotnością i częstym występowaniem mgieł. Na terenie wsi nie występują obszary chronione, nie stwierdzono również walorów uzdrowiskowych.

W budowie geomorfologicznej sołectwa Orzechowo, można wyróżnić wysoczyznę moreny dennej i czołowej oraz obszar zandru. Obszar moreny dennej o podłożu gliniastym stanowi największą jednostkę. Morena czołowa zajmuje natomiast bardzo małą powierzchnię i jest częścią pasa ciągnącego się na południe od Lidzbarka Warmińskiego. Charakteryzują ją zmienność podłoża z występującymi na przemian: glinami, piaskami i żwirami. W otoczeniu sołectwa znajdują się zwarte kompleksy lasów mieszanych z licznymi jeziorami leśnymi stanowiącymi elementy rekreacyjne dla mieszkańców i turystów. Liczne pagórki tworzą atrakcyjny krajobraz sprzyjający rozwojowi turystyki pieszej i rowerowej. Wykonane niedawno badania potencjału turystycznego obszaru Sołectwa wskazują również na dobre warunki do uprawiania narciarstwa biegowego.

Walory naszej wsi Orzechowo to przede wszystkim: krajobraz o pagórkowatej rzeźbie, zalesiony o dużych wartościach przyrodniczych, estetycznych i widokowych. Krajobraz kulturowy wzbogacają charakterystyczne dla Warmii budownictwo sakralne – kościół w Orzechowie (barok XVIII), przydrożne warmińskie kapliczki, zabytkowe domy, budynek szkoły w miejscu niegdyś istniejącego młyna elektrycznego.

Lokalna gospodarka

W wyniku transformacji lat 90. doszło do rozwiązania miejscowego PGR-u, osłabienia witalności gospodarstw indywidualnych związane między innymi z wysokimi kosztami produkcji rolnej w pagórkowatym i zalesionym terenie. Zanikł funkcjonujący wcześniej drobny przemysł: młynarski, kołodziejski, kowalski. Obszar wsi Orzechowo nie wykształcił alternatywnych trwałych perspektyw lokalnego rozwoju i wykorzystywania własnego potencjału. W miejscowości znajdują się dwa sklepy i kilka punktów usługowych (w tym sprzedaży gazu). Głównymi kierunkami produkcji rolnej jest hodowla bydła mlecznego, trzody chlewnej oraz uprawa zbóż. Powoli postępuje proces restrukturyzacji gospodarstw rolnych – zwiększania powierzchni (związane między innymi z zmniejszaniem się ilości faktycznie funkcjonujących gospodarstw) oraz ich specjalizacji.

Infrastruktura techniczna

Przez miejscowość przebiega **droga wojewódzka** nr 593 łącząca Orzechowo z Dobrym Miastem i Jezioranami. Innymi szlakami komunikacyjnymi to **droga powiatowa - Nr 26** Orzechowo - Sętal – nieutwardzona, oraz **drogi gminne**: Orzechowo – Frączki, Orzechowo –

wo – Kochanówka. Ogólny stan dróg jest niezadowolający. W przeważającej części odbiega od warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne (szerokość jezdni, pobocza, brak chodników, odwodnienia etc.).

W Orzechowie brak jest zbiorczej kanalizacji ściekowej. Problem ten może w przyszłości być rozwiązany przez system przydomowych oczyszczalni ścieków.

Wszystkie domostwa podłączone są do nowego wodociągu z Jesionowa. W ten sposób problem dostępu do wody pitnej został już rozwiązany. Średnie miesięczne zużycie wody we wsi wynosi około 250 m³.

Odpady komunalne z obszaru sołectwa są wywożone przez Zakład Gospodarki Komunalnej sp. z o.o. w Dobrym Mieście.

Infrastruktura kulturalna i oświatowa

Obiektem oświatowym jest szkoła podstawowa, w której uczy się obecnie 40 dzieci. Innymi placówkami kulturalno-oświatowymi są: biblioteka oraz świetlica, w której organizowane są różnego rodzaju zabawy, imprezy kulturalne, konkursy, spotkania mieszkańców.

Od 2008 roku świetlica wiejska jest prowadzona przez lokalne stowarzyszenie „KIRSNA”.

Na terenie sołectwa Orzechowo nie ma szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych – młodzież dojeżdża do szkół gimnazjalnych i średnich w Dobrym Mieście oraz Olsztynie.

SZKOLNICTWO GIMNAZJALNE

- Gimnazjum Publiczne im. Jana Pawła II w Dobrym Mieście ul. Garnizonowa,
- Gimnazjum Niepubliczne Stowarzyszenie na Rzecz Oświaty i Kultury w Dobrym Mieście ul. Ułańska.

SZKOLNICTWO PONADGIMNAZJALNE

Edukacyjna oferta ponadgimnazjalna jest realizowana przez:

➤ **Zespół Szkół Zawodowych w Dobrym Mieście:**

Liceum Profilowane: Zarządzanie Informacją,

Technikum: mechaniczne i handlowe,

Zasadnicza Szkoła Zawodowa w zawodach: tapicer, sprzedawca, kucharz małej gastronomii, kierunek wielozawodowy,

Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące

Szkoła Policealna w kierunkach: technik informatyk, technik ekonomista,

➤ **Zespół Szkół Rolniczych w Smolajnach:**

Liceum Profilowane: Zarządzanie Informacją

Technikum Rolnicze: Obsługa Ruchu Turystycznego

➤ **Liceum Ogólnokształcące w Dobrym Mieście.**

KULTURA

W Orzechowie funkcjonuje świetlica wiejska, w której prowadzone są regularnie zajęcia dla dzieci i młodzieży. Do roku 2007 realizator programu było Centrum Kultury w Dobrym Mieście w ramach projektu „Kolorowe Świetlice”.

W roku 2008 świetlica została przekazana **Stowarzyszeniu KIRSNA**, które powstało w 2007 roku.

W Orzechowie aktywnie funkcjonuje również jednostka OSP, udzielając pomocy strażackiej do różnych przedsięwzięć kulturalno-rozrywkowych.

Opieka medyczna

Na terenie sołectwa Orzechowo nie funkcjonuje samodzielny Zakład Opieki Zdrowotnej. Mieszkańcy sołectwa objęci są opieką Ośrodków zdrowia funkcjonujących w Dobrym Mieście:

- Niepubliczny Zakład Podstawowej opieki zdrowotnej „RAMED”
- Niepubliczny zakład Lecznictwa Otwartego „PORADNIA RODZINNA”
- Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej: szpital, zakład opiekuńczo-leczniczy, dział pomocy doraźnej,
- Zakład opiekuńczo – leczniczo - psychiatryczny
- „VITALIS” – s. c. – usługi pielęgniarstwa
- „OPIEKA” s. c. – Pielęgniarki i Położne Środowiskowo – Rodzinne
- Niepubliczny Zakład Rehabilitacji Leczniczej „WITAREH”
- Niepubliczny zakład opieki zdrowotnej „PORADNIA K,”
- Indywidualna Praktyka Stomatologiczna – 5 placówek.

Bezpieczeństwo publiczne

Komisariat Policji w Dobrym Mieście obejmuje zasięgiem cały obszar gminy Dobre Miasto. Ogółem zatrudnionych jest tu 30 osób.

Energetyka

W Gminie Dobre Miasto wszystkie gospodarstwa korzystają z energii elektrycznej. Średnie zużycie energii w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosło 1,70m Wh. W zakresie zaopatrzenia na energię sołectwa obsługuje **Koncern Energetyczny ENERGA S.A.**

Telekomunikacja

W Gminie Dobre Miasto działają dwie placówki pocztowo-telekomunikacyjne, obie na terenie miasta, które obsługują obszary wszystkich sołectw i miasto. Podobnie jak w innych wsiach oddalonych od miasta **w Orzechowie jest bardzo słaby dostęp do internetu.**

II. Inwentaryzacja zasobów służącą ujęciu stanu rzeczywistego

Mieszkańcy Orzechowa w toku dyskusji ustalili lokalne zasoby, które mogą mieć największy wpływ na realizację działań Lokalnej Strategii Rozwoju.

Zabytki i historia.

1. Barokowy kościół z 1716 r. wybudowany przez biskupa Teodora Andrzeja Potockiego,
2. Barokowy ołtarz główny z 1720 r.,
3. Cmentarz z połowy XIX w.,
4. Murowana szkoła z XIX w.,
5. Neoklasycystyczny dawny zajazd z poł. XIX w.,
6. Kapliczka eklektyczna z XX w.,
7. Kapliczka neogotycka z przełomu XIX/XX w.,
8. Dwie kapliczki neogotyckie przydrożne z przełomu XIX/XX w.,
9. Neoklasycystyczny dom pełniący funkcję plebani.

Zasoby społeczne.

Organizacje pozarządowe:

- Ochotnicza Straż Pożarna, działająca aktywnie w sołectwie od wielu lat,
- Stowarzyszenie KIRSNA, założone w 2007 roku, którego głównym celem działalności jest prowadzenie świetlicy wiejskiej, integracja mieszkańców, poprawianie jakości przestrzeni publicznej. Stowarzyszenie podejmuje próby pozyskiwania funduszy zewnętrznych na swoją działalność.

Zasoby przyrodnicze.

W otoczeniu sołectwa znajdują się zwarte kompleksy lasów mieszanych z licznymi jeziorami leśnymi stanowiącymi elementy rekreacyjne dla mieszkańców i turystów. Liczne pagórki tworzą atrakcyjny krajobraz sprzyjający rozwojowi turystyki pieszej i rowerowej, a nawet narciarstwa biegowego. Walory wsi Orzechowo to przede wszystkim: krajobraz o pagórkowatej rzeźbie, zalesiony o dużych wartościach przyrodniczych, estetycznych i widokowych. Krajobraz kulturowy wzbogacają charakterystyczne dla Warmii budownictwo sakralne – kościół w Orzechowie (barok XVIII), przydrożne warmińskie kapliczki, zabytkowe domy, budynek szkoły w miejscu niegdyś istniejącego młyna elektrycznego.

III. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości

W trakcie spotkań organizowanych przez Lokalną Grupę Działania „Warmiński Zakątek” zebrani mieszkańcy wsi oraz przedstawiciele Gminy rozważali możliwości oraz potencjalne kierunki rozwoju Orzechowa.. W toku dyskusji wskazywano wiele elementów szans, zagrożeń, silnych i słabych stron sołectwa, jednakże z uwagi na potrzebę jak największej koncentracji działań, drogą eliminacji pozostawiono tylko po 3 najważniejsze punkty analizy SWOT warunkujące rozwój Orzechowa na najbliższe lata. Są to:

Silne strony:	Szanse:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Bogate zasoby środowiskowe (lasy, jeziora leśne, krajobrazy). 2. Aktywność mieszkańców (autorytety miejscowe, OSP).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Możliwość pozyskiwania funduszy z UE na realizację projektów. 2. Aktywność mieszkańców przy realizacji projektów.

3. Bogate zasoby kulturowe (zabytki, świetlica).	3. Rozbudowa zaplecza kulturalno-rekreacyjnego.
Słabe strony: 1. Brak miejsc rekreacyjnych. 2. Niedostatecznie wyposażona infrastruktura. 3. Niezagospodarowane centrum wsi.	Zagrożenia: 1. Wyludnianie miejscowości, 2. Likwidacja szkoły (utrata miejsca rozwoju kulturalnego), 3. Degradacja społeczna.

Powyższe zapisy znajdują odzwierciedlenie również w Strategii Rozwoju Gminy Dobre Miasto. Analiza szans i zagrożeń wskazuje jednoznacznie na potrzebę wsparcia kierunków związanych z rozwojem aktywności mieszkańców, poprawą standardu i tożsamości życia na wsi. Zwrócono też uwagę na konieczność nasilenia walki z degradacją społeczną wsi.

IV. Planowane kierunki rozwoju wsi

Wynikiem rozważań mieszkańców w trakcie prac warsztatowych było wypracowanie wieloletniej wizji rozwoju Orzechowa. Jest to zapis oczekiwanej przyszłości miejscowości, przedstawienie Orzechowa roku 2013.

Wizja: Orzechowo – zadbana miejscowość życzliwych, aktywnych mieszkańców, przyjazna turystom, oferująca rekreację i wypoczynek oraz ekologiczną żywność w miłym zakątku warmińskiej krainy.

Kontrpropozycją do przyjętej ostatecznie wizji było krótkie, ale treściwe w swej formie hasło promocyjne bardzo dobrze oddające charakter miejscowości:

„Orzechowo – żyj intensywnie i zdrowo”

Kolejnym zadaniem opracowanym przez mieszkańców Orzechowa było ustalenie, co w ich życiu jest dla nich najważniejsze, jakie sfery życia wiejskiego wymagają szczególnego

wsparcia. Diagnozy tej dokonano w oparciu o metodologię proponowaną przez prekursora ODNOWY WSI w Polsce - Ryszarda Wilczyńskiego¹.

Kluczowe obszary rozwoju wsi Orzechowo

1. Standard życia (warunki materialne),
2. Tożsamość wsi i wartości życia,
3. Jakość życia (warunki niematerialne),
4. Byt (warunki ekonomiczne)

Najważniejszym obszarem rozwoju wsi Orzechowo okazał się standard życia. Mieszkańcy podkreślali (i znalazło to również odzwierciedlenie w słabych stronach analizy SWOT), że ich główną bolączką są niedobory infrastrukturalne. Brak jest miejsc do rekreacji, uprawiania sportu, spotkań mieszkańców, zwykłego odpoczynku. Uczestnicy zwrócili również uwagę na potrzebę zachowania tożsamości wsi i wartości życia. Pomimo, że jednak życie na wsi jest trudniejsze niż w mieście, to Orzechowianie silnie utożsamiają się z swoją wsią i nie chcą poddać się unifikacji zagrażającej ich dziedzictwu kulturowemu. Chcą organizować swe życie na swój oryginalny, niepowtarzalny sposób.

Aby zrealizować określoną w trakcie warsztatów wizję, opracowano pakiet celów strategicznych.

Cele strategiczne:

- I. Rozwój sportu i rekreacji.
- II. Rozwinięcie oferty edukacyjno-kulturalnej wsi.
- III. Rozwój turystyki.

Cel I. Rozwój sportu i rekreacji.

„Orzechowo – żyj intensywnie i zdrowo”. W myśl tego hasła, stanowiącego kwintesencję wizji rozwoju miejscowości, mieszkańcy dużą uwagę przykładają do rozwoju rekreacyjnych i sportowych funkcji wsi. Zauważalny obecnie jest dotkliwy brak miejsc i urządzeń do zaspokajania rekreacyjnych potrzeb dorosłych i nastoletnich mieszkańców.

¹ porównaj: Ryszard Wilczyński, *Odnowa wsi perspektywą rozwoju obszarów wiejskich w Polsce*, Poznań 2003 r., gdzie **jakość życia** rozumiana jest jako niematerialne wartości i relacje lokalne; **standard życia** jako poziom dostępnej infrastruktury oraz towarów i usług; **warunki bytowe**, jako możliwości uzyskiwania dochodu przez mieszkańców; **tożsamość** – spoiwo, pozytywnie wyróżniające pod względem przyrodniczym i kulturowym obszary wiejskie jako miejsce do życia.

Realizacja tego celu poprzez planowane projekty pozwoli w znaczącym stopniu zaspokoić te potrzeby. Założenie celu I to również zwiększenie atrakcyjności turystycznej miejscowości poprzez jej atrakcyjne zagospodarowanie. Powinno wpłynąć to na zwiększenie ilości turystów, którzy będą mogli w trakcie pobytu skorzystać z bogatej i ciekawej oferty sportowej i rekreacyjnej miejscowości.

Cel II. Rozwinięcie oferty edukacyjno-kulturalnej wsi.

Realizacja tego celu sprzyjać będzie szerszemu angażowaniu się mieszkańców w prace na rzecz swego najbliższego otoczenia. W rezultacie pozwoli to prowadzić skuteczną walkę z zauważonym w trakcie dyskusji warsztatowej zagrożeniem degradacji społecznej. Jest to poważny problem i dobrze, że został zidentyfikowany, oraz że zaplanowano działania mające wpłynąć na zmniejszenie tego zagrożenia.

Przedstawione w dalszej części Planu Odnowy Miejscowości interesujące i przemyślane w swym zakresie projekty doskonale wpłyną na aktywizację mieszkańców i realizację Celu II.

Cel III. Rozwój turystyki.

Interesujące położenia Orzechowa w polodowcowym, pagórkowatym krajobrazie, w otoczeniu pięknych lasów pełnych grzybów i jagód stwarza doskonale warunki do rozwoju różnych form turystyki. Dobrym symptomem jest również obecne i stałe duże zainteresowanie turystów regionem Warmii i Mazur. Powinno to w znacznym stopniu stanowić ułatwienie w wykonaniu planowanego Celu III. Jednocześnie praktyczny brak innych źródeł dochodu poza rolnictwem również powinien skłaniać mieszkańców ku poszukiwaniu alternatywnego zarobkowania oraz wykorzystania korzystnych warunków przyrodniczo-środowiskowych wokół Orzechowa.

V. Opis planowanych przedsięwzięć wraz z harmonogramem ich realizacji

Rozpatrując możliwość realizacji określonych podczas spotkań mieszkańców Celów, opracowano jednocześnie indykatywną listę projektów do wykonania w Orzechowie do roku 2013. Harmonogram ich wykonania określa również wzajemną zależność czasową i realizacyjną kolejnych działań. Działania inwestycyjne i nieinwestycyjne uzupełniają się nawzajem i brak np. jednego z nich może znacząco wpłynąć na wykonanie kolejnych lub nawet uniemożliwić ich realizację. Poszczególne działania wpływają na osiągnięcie jednego lub więcej Celów przewidzianych do realizacji. Zostało to zaznaczone w prezentowanej niżej tabeli projektów.

Jako źródło finansowania projektów przewiduje się głównie fundusze działania Odnowa wsi w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013. Inne działania mogą być realizowane siłami własnymi, przy pomocy gminy oraz przy wykorzystaniu środków dostępnych w ramach LEADER.

Szczególne role w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych na rozwój wsi ma pełnić Stowarzyszenie KIRSNA.

Projekty:

Inwestycyjne:			
Lp.	Nazwa projektu	Cel	Termin realizacji
1.	Budowa centrum sportu i rekreacji – przebudowa i zagospodarowanie boiska, placu zabaw oraz parkingów. Szacowany koszt: 300 000 zł Opis: planowane boisko z dobrze wyposażonym zapleczem stanie się miejscem rozgrywek sportowych, rekreacji i zabawy dorosłym i młodzieży. Wspierać to będzie również funkcje turystyczne miejscowości poprzez możliwość organizacji festynów, promocyjnych imprez lokalnych, artystycznych, itp.	I, III	2010-2011
2.	Modernizacja świetlicy wiejskiej wraz z wyposażeniem. Szacowany koszt: 150 000 zł Opis: Świetlica jako miejsce spotkań mieszkańców jest jednym z najważniejszych elementów funkcjonowania miejscowości. Może stać się czynnikiem silnie integrującym rozmaite grupy społeczne. Miejscem, gdzie rozgrywane będą rozmaite gry i konkursy dla dzieci a dorośli będą mogli pograć w bilard czy karty lub sporządzić wspólnie potrawy w ramach spotkań kobiet.	II, III	2009-2010
3.	Wyznaczenie i oznakowanie ścieżek rowerowych. Szacowany koszt: 6 000 zł Opis: stworzenie systemu ścieżek rowerowych wokół Orzechowa zwiększy znacząco ofertę turystyczną miejscowości.	I, III	2008
Nieinwestycyjne			
1.	Organizacja turnieju piłki nożnej	I, II	co roku
2.	Organizacja festynu sportowego – rozgrywki z udziałem drużyn z sąsiednich wsi.	I, II, III	co roku
3.	Organizacja spotkań okolicznościowych (odpusty, Dzień Matki, Ojca, Dziecka, Dożynki)	II	co roku
4.	Organizacja wiejskiego balu karnawałowego	II, III	co roku
5.	Organizacja choinki szkolnej	II	co roku
6.	Organizacja rozrywki dla dzieci podczas ferii zimowych	I, II	co roku
7.	Organizacja turnieju tenisa stołowego	I, III	co roku
8.	Stworzenie systemu popołudniowych dyżurów rodzicielskich w świetlicy, w celu zapewnienia bezpiecznej rozrywki młodzieży.	I, II	
9.	Organizacja turnieju warcabowego	I, II	
10.	Organizacja kursów komputerowych dla dorosłych	II	co dwa lata
11.	Organizacja szkoleń dla rolników nt. pozyskiwania środków na inwestycje w gospodarstwo oraz obsługi turystyki wiejskiej.	II	
12.	Zawiązanie wiejskiego stowarzyszenia	I, II, III	2010
13.	Wydanie ulotki o walorach turystycznych wsi oraz informatorem o miejscach noclegowych.	III	2010
14.	Stworzenie grupy roboczej ds. wyznaczenia ścieżek rowerowych wokół wsi.	II, III	2008

15.	Organizacja cyklicznego festynu „Wioska indiańska” nad jeziorem.	I, II, III	co roku
16.	Turnieje szkoły przetrwania	I, III	co dwa lata
17.	Organizacja warsztatów kulinarnych, połączonych z degustacją we wsi	II, III	co dwa lata

VI. Ocena i nadzór realizacji programu

Powstająca w Orzechowie organizacja pozarządowa będzie głównym motorem napędowym przemian mających zaistnieć w tej miejscowości. Prowadzić też będzie prace związane z realizacją planowanych projektów. Zadaniem stowarzyszenia będzie włączenie jak największej liczby mieszkańców w realizację zadań. Aby zapewnić właściwą i skuteczną realizację programu założona jest cykliczna organizacja spotkań informujących ogół mieszkańców o stopniu wykonania poszczególnych zadań. Konsultacje pozwolą na dokonywanie systematycznych ocen realizacji programu i wprowadzenie ewentualnych korekt w planie pozwalając wybrać działania, które przynoszą najwięcej korzyści społeczności lokalnej. Wynika to z tego, że prawdopodobnie nie wszystkie planowane zadania sprawdzą się w praktyce i niecelowa jest ich kontynuacja w takim przypadku. W sytuacji znanych wszystkim niedoborów finansowych lepiej skupić się na najefektywniejszych przedsięwzięciach.